

Enhed
Handicap

Bilag 2 – Gældende ret i Norge, Sverige og Tyskland

Sagsbehandler
Tina Hansen

I dette bilag fremgår ambassadernes beskrivelse af gældende ret i Norge, Sverige og Tyskland.

Koordineret med

Sagsnr.
2017-3693

Gældende ret i Norge

Ambassaden har fra den relevante norske myndighed - Velferdspolitisk afdeling i Arbejds- og socialministeriet - modtaget nedenstående informationer som svar på de rejste spørgsmål. Det kan i tillæg for den interesse, det måtte have, oplyses, at den siddende norske regering som en del af sit politiske program ønskede en gennemgang af hjælpemiddelpolitikken. Således blev der i november 2015 nedsat et ekspertudvalg til formålet. Udvalget fremlagde sine forslag ved årsskiftet 2016/17. Mere herom via dette link:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-hjelpemiddelutvalg/id2466294/>.

Doknr.
15-09-2017

Selve rapporten findes her:

https://www.regjeringen.no/contentassets/2f3ae6c7a2dd4adbae2c2e152af97c3e/a-0043-b_rapport-hjelpemiddutvalget.pdf

Svar på de rejste spørgsmål:

Hvilke betingelser skal være opfyldt, for at en borger kan modtage støtte til et hjælpemiddel?

Stønad til hjælpemidler gis til personer med varig nedsatt funksjonsevne (minst 2 år), og stønad gis til rimeligste, hensiktsmessige hjælpemiddel (se mer i lov og forskrift gjengitt nedenfor).

Skal der foretages en konkret og individuell vurdering af borgerens behov i hver enkelt sag, eller sker tildelingen ud fra mere standardiserede kriterier?

Det foretas en konkret og individuell vurdering av hver enkelt sak. Kriteriene for rett til stønad til hjelpemidler fremgår av lov om folketrygd kapittel 10 (https://www.nav.no/rettskildene/lov/L19970228-19_P10-1#L19970228-19_P10-1).

Rettighetene er nærmere regulert i forskrift (<https://www.nav.no/rettskildene/forskrift/F19970415-318>).

Hvordan udmåles støtten til hjælpemidler?

Stønad til hjelpemidler gis som hovedregel i form av utlån av hjelpemiddelet. Det er visse unntak fra dette – blant annet for høreapparater, visse ortopediske hjelpemidler, biler, samt noen bestemte typer av hjelpemidler. Blant annet gis det stønad til såkalte

småhjelpemidler i form av et tilskudd. Tilsvarende er stønad til PC et tilskudd. Det er kun ift stønad til bil at stønaden er behovsprøvet, og det er som hovedregel ingen egenandeler.

Gives støtten forskjellig fra sag til sag afhængigt af den enkelte borgers behov?

Litt usikker på hva som menes med dette spørsmålet, men det gjøres altså en konkret vurdering av hver enkelt sak, der det er opptil hjelpemiddelsentralenes ansatte å vurdere hva som er rimeligste, hensiktsmessige hjelpemiddel.

Hvilke procedurer gjelder der for sagsbehandlingen i sager om støtte til hjelpemidler?

Det er som hovedregel kommunene som førstelinjetjeneste som utreder behovet, og bistår brukerne med søknaden. Denne sendes så til hjelpemiddelsentralene for behandling. Det er visse unntak fra denne prosedyren, men det store antallet saker behandles på denne måten. Det er forøvrig mye informasjon om prosedyrer, m.m på nettet (<https://www.nav.no/no/Person/Hjelpemidler/Hvordan+soke>).

Er prosedyrene for sagsbehandlingen de samme i alle typer af sager?

Som nevnt ovenfor er det visse unntak. For stønad til høreapparat, for visse kurs, og ortopediske hjelpemidler er det en annen instans i NAV som behandler sakene. Sakene starter som regel ikke i kommunene, men ofte hos lege.

Gældende ret i Sverige

Hvilke betingelser skal være opfyldt, for at en borger kan modtage støtte til et hjælpemiddel?

I Sverige er ansvaret for handicap-hjelpemiddelsområdet plassert hos de 20 landsting og 290 kommuner. Sundhedsmyndighetene i landsting og kommuner utformer selv de nærmere regler for tildeling av handicap-hjelpemidler med utgangspunkt i lov og grunnleggende prinsipper beskrevet i sundheds- og sygeplejeloven (hälsa- och sjukvårdslagen) Dette omfatter fx prioritering, etiske prinsipper og ligestilling. Generelt set gjelder det, at et hjelpemiddel tildeles for at imødekome et behov eller at gjøre det mulig at utføre en aktivitet. Sveriges regering har tidligere både nedsatt en kommission og bedt Socialstyrelsen kortlægge, om der var behov for at ændre håndteringen af hjelpemidler i Sverige. I begge tilfælde konkluderte myndighetene, at der på tross af de mange forskjellige aktører og systemer var en tildeling af hjelpemidler, der modsvarede behovet.

Skal der foretages en konkret og individuel vurdering af borgerens behov i hvert enkel sag, eller sker tildelingen ud fra mere standardiserede kriterier?

I Sverige skal der foretages en konkret vurdering af den individuelle modtagers behov. Der lægges særligt vekt på at sikre, at patienten deltager i kortlægningen af sine behov, da det øger personens mulighet for at leve et så selvstændigt liv som mulig. Innsatsen skal desuden være varig og samordnet. Det er myndigheternes bedømmelse som er det afgørende for, hvilke konkrete hjelpemidler man kan tilbydes.

Hvordan udmåles støtten til hjælpemidler?

Støtten til hjelpemidler varierer kraftigt fra landsting/kommune til landsting/kommune.

Gives støtten forskjellig fra sag til sag afhængigt af den enkelte borgers behov?

I alle landsting og kommuner gjelder, at hjelpemidlerne skal fordeles ifølge de prinsipper, der er beskrevet i sundheds- og sygeplejeloven. Det omfatter prinsipper for prioritering, etiske regler og ligestilling. De spesifikke produkter og ydelser, der tildeles i et givent tilfælde, kan dog variere alt afhængigt af, hvilke produkter den ansvarlige sundhedsmyndighet har valgt at gjøre brug af.

Hvilke procedurer gælder der for sagsbehandlingen i sager om støtte til hjælpemidler?
Den nærmere procedure kan variere fra område til område. Socialstyrelsens har dog udarbejdet forslag til generel fremgangsmåde i sagsbehandlingen for at sikre, at loven overholdes. Som nævnt tidligere er inddragelsen af patienten i kortlægningen af deres behov et gennemgående grundprincip.

Er procedurerne for sagsbehandlingen de samme i alle typer af sager?
Grundprincipperne om inddragelse af patienten, individuel behovsbedømmelse mv. skal være de samme i alle typer af sager.

Til orientering vedlægges link til Sveriges sundheds- og sygeplejelov:
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag-201730_sfs-2017-30

Ambassaden har været i kontakt med Jenny Wada, Enheden for familier og sociale tjenester, Socialdepartementet

Gældende ret i Tyskland

Ambassaden har fra det tyske Beskæftigelses- og Socialministerium modtaget svar (på tysk) på spørgsmålene omkring den gældende ret på handicap-hjælpemiddelområdet. Ambassadens uofficielle oversættelse følger nedenfor.

Mennesker med handicap har som alle andre i Tyskland adgang til socialforsikringer (bl.a. syge-, ulykkes-, plejeforsikring og pension) og dermed også ret til de sociale ydelser, der er foreskrevet i socialloven, hvis de relevante forudsætninger er opfyldt (herunder betaling af bidrag). Socialforsikringens ydelser er uafhængige af indkomst og formue. Dette gælder i særdeleshed for ydelser, der understøtter medicinsk rehabilitering og inklusion i arbejdslivet. De påkrævede ydelsers omfang og natur fastlægges bl.a. på grundlag af medicinsk dokumentation. Ydelser, der understøtter inklusion i samfundslivet, tilvejebringes som regel som skattefinansierede inklusionsydelser. Disse ydelser er indkomst- og formueafhængige. I henhold til socialsystemets struktur, er det her de myndigheder, der står for social understøttelse, som er ansvarlige.

Den lovpligtige sygesikring bærer som regel omkostninger ifm bevillingen af hjælpemidler, der i rammen af en behandling, på grund en sygdoms karakter, er nødvendige for at skabe det bedst mulige helbred. Hjælpemidler findes dog også i betragteligt omfang i form af medicinske ydelser til rehabilitering. Her er hjælpemidler i deres natur ambulante ydelser til rehabilitering, og må som medicinske ydelser til rehabilitering kun tildeles, hvis målsætninger om selvbestemmelse og inklusion i samfundslivet herigennem fremstår indenfor rækkevidde. Gennem medicinske ydelser til rehabilitering skal handicap – inkl. kroniske sygdomme – afværges, udbedres, mindskes eller kompenseres for. Forværringer skal herigennem forebygges, eller indskrænkninger i erhvervsdueligheden og behov for pleje undgås, overvindes eller nedbringes. Modtagelse af løbende sociale ydelser skal derigennem undgås eller nedbringes.

På grund af socialsystemets struktur, er der talrige forskellige retsgrundlag for bevilling af hjælpemidler. Hjælpemidler kan være en del af sygdomsbehandlingen, plejen, den medicinske rehabilitering, eller af ydelser rettet mod inklusion i arbejds- eller samfundslivet.

Afhængigt af retsgrundlag vil forskellige autoriteter have ansvaret for bevilling af hjælpemidler. I betragtning kommer ulykkes- og sygeforsikringsordninger, pensionsordninger, arbejdsmarkedsstyrelsen, de i delstaten ansvarlige myndigheder for sociale

spørgsmål, de for børne-, ungdoms- eller social understøttelse ansvarlige myndigheder samt plejeforsikringsordningerne. Der findes dermed ikke et retsgrundlag for alle serviceydere, men flere retsgrundlag. I forhold til hjælpemidler til udligning af handicap spiller de lovpligtige sygesikringskasser den vigtigste rolle. For de lovpligtige sygekasser findes en hjælpemiddelliste. Om og hvilke hjælpemidler der kan bevilges, afhænger af et individuelt fastlagt behov. For nogle hjælpemidler, fx høreapparater, findes på forhånd fastlagte beløb. Dog kan en person også, hvis personen ønsker noget andet udstyr end det bevilgede, få dette mod betaling af et ekstra beløb.

For at ydelser i fremtiden kan tildeles, som om de udgik fra samme myndighed, og for at nedbringe ulemperne ved socialsystemets struktur, vil det fremover, i rammen af den såkaldte "forbundsinklusionslov", for alle involverede myndigheder være påkrævet, at igangsætte en "inklusionsplansprocess". Denne inkluderer også forskrifter, der skal afklare, hvilke myndigheder, der er ansvarlige, herunder ift. erstatsningsspørgsmålprocesser mellem myndigheder, samt regler omkring behovsafklaring og inklusionsplansprocessen. Konkret betyder dette, at kun en myndighed i fremtiden vil have ansvaret for inklusionsydelser, der spænder over flere myndigheders kompetenceområder.

Ydelserne tildeles grundlæggende i form af naturalieydelser og er gratis for den berørte borger. I tillæg til hjælpemidlerne kan berettigede borgere modtage tilskud; fx i forbindelse med anskaffelse af cykler eller motorkøretøjer i stedet for visse hjælpemidler.

Hjælpemidlerne skal ordineres af en læge og være fremstillet på et videnskabeligt anerkendt grundlag og på en måde, så de holder længe. De skal være tilpasset den enkeltes behov og afspejle tidens medicinske viden og tekniske udvikling.

Forsyningen med hjælpemidler - dens omfang, natur og hvilke særlige forudsætninger, den hviler på - er bl.a. fastlagt i ortopædiforordningen. Efter disse regler, skal tildelingen af hjælpemidler og tilbehør hertil være tilstrækkelig og formålstjenstlig. Den må ikke gå udover det nødvendige.

Ved afgørelser om tildeling af socialhjælp bør man være opmærksom på, at afgørelsen ikke bestemmes af den enkeltes indkomst og formue, men af det såkaldte forpligtende omsorgsfællesskabs indkomst og formue. Dette fælleskab består af den berørte selv, vedkommendes samlevende ægtefælle eller livspartner, eller - hvis den berørte er mindreårig - yderligere dennes forældre. Den berørtes vennekreds udgør ikke en del af omsorgsfællesskabet.

Jf. gældende ret uddeles inklusionsydelser til personer, der som følge af et handicap (jf. § 2 Afsnit 1 stk. 1 SGB IX) er væsentligt indskrænkede i deres muligheder for at deltage i samfundet, eller til personer, for hvem dette forhold truer. Inklusionsydelserne omfatter bl.a. hjælpemidler. Hjælpemidler indenfor rammerne af inklusionsydelser bidrager til udligning af de af handicappet betingede mangler (jf. § 9 afsnit 1, inklusionsydelserforordningen). I fald der ikke kan stilles krav til andre aktører, kan de tildeles af de for socialhjælpen ansvarlige myndigheder som:

- Ydelser til medicinsk rehabilitering
- Ydelser til deltagelse i arbejdslivet
- Ydelser til deltagelse i fællesskabet

Hjælpemidler til medicinsk rehabilitering har til opgave, at forebygge et truende handicap, sikre en helbredende behandlings succes, eller udligne et handicap hvad angår

dagligdagens grundlæggende fornødenheder, for så vidt at de ikke er almindelige objekter, der bruges i dagligdagen. Hjælpemidler i rammen af ydelser til inklusion i samfundet er rettet mod såvel hverdagslivet som muligheden for at tage del i det offentlige og kulturelle samfundsliv. Ydelser til inklusion i arbejdslivet, der også kan omfatte hjælpemidler, sigter mod at bevare, forbedre, skabe eller genskabe det handikappede menneskes – eller det af et handicap truede menneskes – erhvervsduelighed i relation til dets evner, samt sikre inklusion i arbejdslivet på lang sigt.

Også ifølge den i fremtiden gældende sociallovgivning - (SGB IX – ny) del 2 – omkring retten til inklusionsydelser, omfatter inklusionsydelser hjælpemidler og kan, såfremt der ikke kan stilles krav til andre aktører, tildeles af de i fremtiden for inklusionsydelserne ansvarlige myndigheder som:

- Ydelser til medicinsk rehabilitering
- Ydelser til inklusion i arbejdslivet
- Ydelser til social inklusion (tidligere defineret som ydelser til inklusion i fællesskabet)
- Ydelser til inklusion i forhold til uddannelse (tidligere under ydelser til inklusion i arbejdslivet og ydelser til inklusion i fællesskabet)

Formålet med den fremtidige ”helhedsplanlægningsregulering” er at tilpasse inklusionsydelserne til den enkelte persons behov. Helhedsplanlægningen som fastlagt i det fremtidige retsgrundlag knytter an til den gældende ret, og udvider og præciserer denne. I konteksten af personcentreret ydelsestildeling, danner helhedsplanlægningen grundlaget for fastlæggelse af ydelsestildeling, der dækker den enkeltes behov, for dermed at sikre en omfattende undersøgelse af den enkeltes behov; her også i forhold til hjælpemidler. I henhold til både nutidig og fremtidig ret bestemmes inklusionsydelser af enkelttilfældets særpræg.